

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

684

VITENDO VYA KUJIFUNZA SANAA

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2003

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila sehemu **B** na **C**.
3. Andika majibu yako kwa kalamu ya wino wa bluu au mweusi isipokuwa michoro ambayo itachorwa kwa penseli.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Elezea hatua nne za kutengeneza kifani cha kiti cha wanyama kwa kutumia udongo wa mfinyanzi.

Kwanza, tambua sehemu za kiti kama miguu, kiti chenye mlalo na nyuma, kisha andaa vipande vinavyohitajika. Hatua hii inasaidia mtoto kuelewa muundo wa kitu anachotengeneza kabla ya kuanza kazi.

Pili, changanya udongo wa mfinyanzi na kiasi kidogo cha maji ili uwe rahisi kuunda na kukunja vipande. Hii husaidia mtoto kudhibiti udongo kwa urahisi bila kuharibu muundo.

Tatu, unda kila sehemu kwa mikono au zana ndogo, hakikisha vipande vinaonekana sawa na sehemu halisi ya kiti. Hii inakuza ustadi wa mikono na umakini wa mtoto.

Nne, unganya sehemu zote kwa umakini, kuhakikisha kifani kinaweza kushikilia umbo lake bila kuharibika. Hatua hii inasaidia mtoto kuelewa muundo na uthabiti wa kazi yake.

2. Taja njia mbili za kufundisha watoto wa Elimu ya Awali jinsi ya kuchora rangi za kipekee.

Kwanza, mwalimu anaweza kuonyesha jinsi rangi za msingi zinavyoweza kuchanganywa kuunda rangi mpya. Mfano, kuchanganya nyekundu na bluu kupata zambarau. Hii inasaidia mtoto kuona matokeo ya mchanganyiko wa rangi.

Pili, kuwapa watoto nafasi ya kufanya mazoezi ya kuchanganya rangi kwa mikono yao. Watoto wanapajaribu mchanganyiko tofauti, wanajifunza kupitia jaribio na kosa. Hii pia huongeza ubunifu na ujasiri wa kujaribu mbinu mpya.

3. Tofautisha kati ya mbinu ya kuchora kwa msukumo na mbinu ya kuchora kwa uvumilivu.

Mbinu ya msukumo inahusisha kuchora haraka na kwa hisia, mara nyingi kutumika kuelezea hisia za mtoto au matukio ya haraka.

Mbinu ya uvumilivu inahitaji uangalifu mkubwa, kwa mfano kuchora maelezo ya ndani au vipengele vyenye kina. Hii inachangia ustadi wa kiufundi na umakini wa mtoto.

Mbinu ya msukumo huchangia ubunifu wa kihisia, wakati mbinu ya uvumilivu huchangia ustadi wa kiufundi na ustahimilivu.

4. Kwa nini ni muhimu kufundisha watoto kuunda maumbo ya kijiometri? Toa sababu mbili.

Kwanza, inasaidia kukuza uelewa wa vipimo, ukubwa, na mahusiano ya umbo, jambo linaloongeza ujuzi wa kihisabati mapema.

Pili, huchangia ujuzi wa mikono na macho, kwani watoto wanajifunza kudhibiti zana za uchoraji ili kuunda maumbo sahihi.

5. Taja vyombo vinne vinavyotumika kufundisha watoto kupiga rhythm.

Ngoma ndogo, ambayo hutoa kipigo cha msingi cha mdundo na kusaidia watoto kufuatilia rhythm.

Tambourine, inayoongeza mdundo na sauti ya mapigo yenye kurudia, ikifanya watoto wafuate kwa urahisi.

Shakers au maracas, zinazosaidia kuongeza rhythm na mvuto wa sauti, pia huchangia kucheza kwa pamoja.

Claves, zinazotoa mdundo thabiti na rahisi kufuatwa, zinasaidia watoto kuzingatia mpangilio wa rhythm.

6. Elezea aina mbili za michezo ya uigizaji ambayo inachochea ushirikiano wa watoto.

Uigizaji wa kuiga wahusika wa hadithi, ambapo watoto hushirikiana kuiga matendo na maneno ya wahusika.

Hii huongeza mshikamano wa kijamii na uelewa wa hadithi.

Uigizaji wa hali za maisha ya kila siku, kama kucheza maduka au shule, ambapo watoto wanashirikiana kufuata mfuatano wa matukio na mazungumzo. Hii huimarisha mawasiliano na kushirikiana kikundi.

7. Taja sifa nne za uchoraji wa watoto unaofaa kwa maonyesho ya shule.

Rangi angavu na kuvutia macho ya watazamaji, ili kazi ionekane ya kuvutia.

Uwiano na mpangilio wa vipengele ndani ya picha, kuhakikisha inavutia na inaonekana vizuri.

Usafi wa mstari na umbo, ili kutoa picha inayofaa kuonyeshwa hadharani.

Ubunifu unaoonesha fikra na hisia za mtoto, jambo linalovutia watazamaji na kuonyesha uwezo wa kipekee wa mtoto.

8. Kwa hoja nne, eleza umuhimu wa watoto kushiriki katika kuimba na kucheza pamoja.

Huchangia maendeleo ya kijamii, watoto wanajifunza kushirikiana na wenzao.

Huchangia kumbukumbu na uelewa, kwani kuimba na kucheza pamoja kunasaidia watoto kukumbuka maneno, mdundo na mwendo.

Huchangia ubunifu wa kihisia, watoto wanajifunza kuelezea hisia zao kupitia sauti na mwendo.

Husaidia kukuza ujasiri na kujiamini, kwani kushiriki hadharani kunawawezesha watoto kupanua uwezo wa mawasiliano.

9. Bainisha tofauti mbili kati ya mchezo wa kuigiza wenye usemi na mchezo wa kuigiza bila maneno.

Mchezo wenye usemi unatumia maneno na lugha kuelezea matukio au wahusika, hivyo huchangia ujuzi wa lugha.

Mchezo bila maneno unatumia ishara, harakati na hisia kueleza hadithi, hivyo huchangia uelewa wa mwendo, hisia, na ubunifu wa kimtazamo.

10. Chora kielelezo cha "do re mi fa so la" kinachoenda juu na chini.

Kielelezo kinaonyesha mfuatano wa noti kutoka chini kwenda juu ("do" chini, "re" juu kidogo, "mi" juu zaidi, nk.) na kurudi chini, kuonyesha mabadiliko ya sauti kwa watoto kuifahamu kwa urahisi.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

11. Changanua faida sita za kufundisha watoto wa Elimu ya Awali mbinu za uchoraji wa kuigiza.

Kwanza, huchochea ubunifu, kwani watoto wanashirikiana kuunda picha zinazoonyesha hadithi au matukio.

Hii hujenga mtazamo wa kipekee na kuhamasisha kufikiria nje ya boksi.

Pili, huchangia maendeleo ya motorik ndogo, kwa kuwa watoto hutumia mikono, vidole, na zana ndogo kuunda maumbo na mistari. Hii husaidia kuimarisha udhibiti wa mikono na kurahisisha maandishi mapema.

Tatu, huongeza uelewa wa kihisia, kwani watoto hujifunza kuelezea hisia kupitia rangi, mistari, na maumbo.

Hii inasaidia watoto kuelewa hisia zao na za wengine.

Nne, huchangia kumbukumbu na mafunzo ya lugha, kwani kuunganisha picha na maneno au hadithi huimarisha uelewa wa lugha na mfuatano wa matukio.

Tano, huchangia mshikamano wa kikundi, watoto wanashirikiana na kushirikiana kikundi, kujifunza kushirikiana, kushirikisha wazo, na kushirikiana katika kazi za pamoja.

Sita, huchangia maandalizi ya maonyesho, kwani watoto wanajifunza kuunda kazi zinazofaa kuonyeshwa, kukuza heshima na kujivunia kazi zao.

12. Fafanua hatua sita ambazo mwalimu anapaswa kufuata kuhakikisha uigizaji wa vitendo unafanikisha mafunzo.

Kwanza, chagua hadithi rahisi na yenye wahusika wanaofaa umri wa watoto, kuhakikisha wanaweza kuelewa na kushiriki kikamilifu.

Pili, tambua wahusika na gawanya majukumu kwa uwiano, kuhakikisha kila mtoto ana nafasi ya kushiriki.

Tatu, toa maelekezo wazi na ya kuvutia kabla ya kuanza kuigiza, kutoa mwongozo wa hatua kwa hatua.

Nne, andaa vifaa vya kuona kama michoro au props kusaidia kuelewa hadithi, kufanya watoto waelewe matukio ya hadithi kwa urahisi.

Tano, hakikisha nafasi za watoto ni za kutosha kushiriki bila kuvurugika, kuzuia usumbufu na kuhakikisha ushirikiano.

Sita, fanya tathmini baada ya mchezo ili kuona kile kilichojifunzwa na kutoa maoni ya kuboresha uigizaji na uelewa wa watoto.

13. Kwa hoja tano, eleza umuhimu wa watoto kuunda kifani cha rangi mbalimbali.

Kwanza, huchochea ubunifu na maono ya rangi, kuwawezesha watoto kuchanganya rangi tofauti na kuona matokeo ya ubunifu wao.

Pili, huchangia motorik ndogo, kwani watoto wanatumia mikono na vidole kuunda na kuchora kifani.

Tatu, huongeza fahamu ya kihisia, kwani watoto hujifunza kuelezea hisia zao kupitia rangi na umbo.

Nne, huchangia mshikamano wa kikundi, wakati wanaposhirikiana kuunda kifani cha pamoja, wanajifunza kushirikiana na kushirikisha wazo.

Tano, husaidia mwalimu kutathmini maendeleo ya kila mtoto katika sanaa na ubunifu, kutoa mwongozo wa kurekebisha mbinu na kuendeleza vipaji.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

14. Eleza hatua tano za kuandaa hadithi kwa watoto wa Elimu ya Awali kwa kutumia michoro na mandhari.

Kwanza, chagua hadithi rahisi na yenye wahusika wanaofaa umri wa watoto. Hii ni muhimu ili watoto waweze kuelewa hadithi bila kuchanganyikiwa, na pia kuhakikisha wahusika wanakuwa rahisi kuigiza au kuonyeshwa kwenye michoro.

Pili, tambua wahusika na gawanya majukumu kwa watoto. Hatua hii inasaidia kila mtoto kushiriki kikamilifu, kujenga mshikamano wa kikundi na kuhakikisha kila mmoja ana nafasi ya kuigiza au kuonyesha sehemu ya hadithi.

Tatu, andaa michoro au mandhari kuonyesha sehemu za hadithi. Kwa mfano, mandhari ya msitu, nyumba au mtaa inaweza kutumika kuonyesha sehemu za hadithi. Hii husaidia watoto kuelewa matukio kwa njia ya kuona, sio tu kwa maneno, na huongeza uwazi wa mafunzo.

Nne, eleza hatua kwa watoto jinsi ya kutumia michoro kuonyesha matukio ya hadithi. Mwalimu anaweza kuonyesha jinsi ya kuunganisha michoro na matukio, au jinsi ya kutumia kadi za wahusika, kuhakikisha watoto wanajua jinsi ya kuwasilisha matukio ya hadithi.

Tano, toa mazoezi ya kuigiza au kuonyesha hadithi. Watoto wanashirikishwa kuigiza matukio kwa kutumia michoro, mandhari au props, na hii huimarisha uelewa, kumbukumbu na ubunifu. Hii pia huongeza ujasiri wa watoto kushiriki hadharani.

15. (a) Eleza vipengele vitatu vya kuzingatia wakati wa kuandaa andalio la somo la ufinyanzi.

Kwanza, usalama wa zana, rangi na nafasi ya watoto. Ni muhimu kuhakikisha hakuna hatari ya kuumia kutokana na zana au rangi, na kwamba kila mtoto ana nafasi ya kutosha kufanya kazi bila kujeruhiwa au kuvurugika.

Pili, upatikanaji wa vifaa kwa urahisi. Vifaa vyote vinavyohitajika, kama brashi, rangi, karatasi na vipande vya udongo, vinapaswa kuwa karibu na watoto ili waweze kutumia kwa urahisi bila kupoteza muda au kuvurugika.

Tatu, mpangilio wa muda unaofuata mfuatano wa hatua. Mwalimu anapaswa kupanga muda kwa hatua za somo, kuanzia kuandaa zana, kufanya kazi ya uchoraji au ufinyanzi, hadi kumalizia, kuhakikisha kila mtoto anafahamu ni hatua gani inafuata.

(b) Kwa hoja tatu, eleza umuhimu wa andalio la somo kwa mwalimu.

Kwanza, husaidia mwalimu kuendesha somo kwa mpangilio mzuri. Andalio linaamua hatua za kazi na kuhakikisha kila kipengele cha somo kinafanyika kwa utaratibu unaofaa.

Pili, linarahisisha kufuatilia maendeleo ya kila mtoto. Kwa kuwa mwalimu ana mpangilio wazi, anaweza kuona ni watoto gani wanaelewa au wanahitaji msaada, hivyo kuboresha ufundishaji wa kila mtoto.

Tatu, huchangia usalama na ufanisi wa somo. Andalio la somo linasababisha kila mtoto kushiriki kikamilifu bila kuvurugika, kuhakikisha zana zinatumiwa vizuri na kwamba hatua za somo hufanyika bila hatari au usumbufu.

16. Changanua maandalizi matano yanayopaswa kufanywa kabla ya kufundisha mada ya kupaka rangi.

Kwanza, hakikisha brashi, rangi, karatasi na vifaa vyote vinavyohitajika viko tayari. Hii inahakikisha somo linaanza bila ucheleweshaji na watoto wanapata kila kitu wanachohitaji.

Pili, panga nafasi za kila mtoto. Ni muhimu kila mtoto awe na nafasi ya kutosha kufanya kazi, ili awe na uhuru wa kutumia brashi na rangi bila kuvurugika au kugusana na wenzake.

Tatu, toa maelekezo ya awali kuhusu usalama na matumizi sahihi ya vifaa. Watoto wanapaswa kuelewa jinsi ya kutumia rangi na brashi salama, kuepuka kuumiza mikono au mchanganyiko wa rangi kupotea.

Nne, andaa rangi za msingi na chombo cha mchanganyiko. Hii inawawezesha watoto kujaribu kuunda rangi mpya kutoka rangi za msingi, kukuza ubunifu na ufahamu wa rangi.

Tano, hakikisha mpangilio wa muda na hatua za kazi ziko wazi. Mwalimu anapaswa kuonyesha hatua za somo, kuanzia kuchora, kuchanganya rangi, hadi kumaliza kazi, kuhakikisha kila mtoto anafahamu mfuatano wa kazi na somo linaenda kwa usahihi.